

WFR 2022/218

Van de ezel en de steen

SYLVESTER SCHENK¹

Het weigeren een tegemoetkoming (laat staan een volledige vergoeding) toe te kennen aan degenen die hebben nagelaten bezwaar aan te tekenen tegen hun aanslag inkomstenbelasting 2017 betreur ik in hoge mate. Ik ervaar het als het morele failliet van ons belastingsysteem, en maakt verontwaardiging over belastingontwijking ietwat lachwekkend. Alles wat kan mag blijikbaar, zo ook hier. Als dat het geval is, dan geldt het natuurlijk ook andersom.

Als argument voor voornoemde weigering wordt eerst en vooral aangevoerd dat het mag van de Hoge Raad. Dat mag zo wezen, maar de Hoge Raad beslecht enkel geschillen en is geen moreel kompas. En in de tweede plaats heeft de overheid er naar eigen zeggen voor gekozen om het bedrag dat anders aan schadeloosstelling betaald had moeten worden, aan andere zaken uit te geven. Stikstof, jeugdzorg, minima en misschien wel Oekraïne. Ongetwijfeld heel nobel en zinvol allemaal. Maar ook dan blijft het belastinggeld dat is opgehaald in strijd met het EVRM. Blijkbaar toch een verdragje dat meer geschikt is voor gebruik in verre landen dan bij onze eigen Rijksbelastingdienst. Lang niet iedereen heeft zich neergelegd bij de voornoemde weigering. Er wordt op verschillende manier over doorgeprocedeerd of op z'n minst over nagedacht.

Wellicht moet het heil in deze zaak niet van de fiscale rechter komen, maar van diens civiele collega. Er komen – bij het Register Belastingadviseurs, en ongetwijfeld ook bij tal van andere organisaties – regelmatig aanbiedingen binnen van voor dit doel opgerichte claimstichtingen. Ondertussen lijken de meeste koepelorganisaties hun geld te (blijven) zetten op de fiscale rechter. Met afstand het meest gedownloade document op de website van het RB is het verzoek tot ambtshalve vermindering van de aanslag IB 2017. Het model is inmiddels aan andere koepels in gebruik gegeven. Maar vrachtwagens vol papier acht de fiscus – begrijpelijk – minder wenselijk. Is er geen alternatief?

Wellicht zou de staatssecretaris met een groots gebaar een soort van fiscale meestbegunstigingsclausule kunnen uitvaardigen. 'Wat anderen bij welke rechter dan ook weten te bereiken kan ook door u geclaimd worden en over termijnen doen we daarbij niet moeilijk'. Dat is het niet geworden. Het zou ook vreemd zijn na het eerdere standpunt niet-bezwaarmakers niet tegemoet te zullen komen. Er moet dus naar andere wegen worden gezocht. Het woord, proefprocedure(s), valt dan al snel. En daarover schuiven de koepelorganisaties de laatste tijd met grote regelmaat bij Financiën om tafel.

En dat valt nog niet mee, dat onderhandelen met Financiën. Daar lijkt men toch een sterke voorkeur te hebben om dit dossier zo snel mogelijk achter zich te laten, het onvermijdelijke rechtsherstel à la Zeeuws Meisje uit te willen voeren ('Geen cent te veel', of ben ik nu de jongere lezers opeens kwijt?) en vervolgens over te gaan tot de orde van de dag. Al lijkt dat verlangen na een korte adempauze opeens weer wreed verstoord te worden door zwartsparders die in het Kerstavondarrest een onverwachte en profijtelijke mogelijkheid gevonden lijken te hebben gevonden om tot inkeer te komen. Zelden heb ik de ware kerstgedachte zo fraai in de praktijk gezien: oprecht berouw (althans een soort van) over begane zonden, gevolgd door een mooi kadootje onder de kerstboom toe. De Tweede Kamer staat inmiddels met het schuim op de bek weer op z'n achterste poten, maar wat geeft het? Want waar waren ze toen eerder honderdduizenden wel eerlijke belastingplichtigen op zeldzame wijze werden gesneden? Dat bedoel ik.

1 Directeur Register Belastingadviseurs.

Lastig is verder de problematiek van het voortdurend op één lijn proberen te houden van de vijf aan tafel zittende beroepsorganisaties (NBA, NOAB, NOB, RB en SRA) alsmede de twee organisaties (Bond voor Belastingbetalers en Consumentenbond) die met een wildcard in dit dossier mogen meespelen. De onderlinge verhoudingen zijn prima, maar als iedere partij over ieder briefje (weliswaar figuurlijk) een plasje moet doen is het begrip stroperig een understatement. En verder zijn er dan nog onze eigen RB-leden, die er 'bovenop zitten' en massaal en bij voorkeur op basis van dagkoersen op de hoogte gehouden wensen te worden van de laatste stand van zaken in de onderhandelingen.

Bij Financiën lijkt me de tegenzin over verdere procedures in dit drama haast net zo groot als het vertrouwen in de eigen zaak. Men gelooft waarschijnlijk voldoende tegemoet te zijn gekomen aan kritiek van de Hoge Raad om de ver- en hernieuwde box 3 de toets der kritiek te kunnen laten doorstaan. Dat lijkt me allemaal niet onterecht, maar daar gaat het op dit moment niet om.

Het vertrouwen van veel belastingplichtigen en hun adviseurs in de overheid is namelijk zo beschaamd dat er – en op grote schaal – geprocedeerd zal gaan worden. Wat dat betreft neem ik helemaal niets terug van mijn quote in het Financieele Dagblad (6 november 2022) dat 'Elke scheet in box 3 tot aan de hoogste instantie (zal) worden aangevochten'. Een niet onbelangrijk argument daarbij is de eigen positie van de adviseur. Want men is niet alleen boos over de gang van zaken tot nu toe, men loopt ook met enige (en wellicht toenemende) regelmaat aan tegen een aansprakelijkstelling. Met de bekende wijsheid van achteraf ziet menig cliënt in het niet (tijdig) instellen van bezwaar tegen de aanslag IB 2017 een beroepsfout. 'Dat gaat mij geen tweede keer overkomen' liet menig RB-lid al weten (zie hier de ezel en zijn steen), waardoor men zich haast gedwongen voelt om voor volstrekte zekerheid te gaan. Procederen en aan het einde van de rit met lege handen staan? Jammer, maar daarmee is er tenminste duidelijkheid en is het risico van aansprakelijkheid de wereld uit.

Toegegeven, ook ik schat de kans op winst bij verder procederen niet hoog in, maar wel hoger dan de kans op winst op de vroege ochtend van 24 december 2021. De kans op winst nadert wellicht tot nul, maar is geen nul. Ook een lage kans is immers een kans. Daarop nu juist lijkt me het hele verdienmodel van de Nederlandse Staatsloterij (De 10e kan het gebeuren ...) te berusten. En laat het nu juist de drakendoder *himself* Cor Overduin zijn die niet overtuigd is van de volstrekte kansloosheid van verdere procedures. 'Het ligt minder zwart-wit dan de staatssecretaris het doet voorkomen', aldus betrokkene in het FD. 'De rechtsvraag is veel groter en algemener dan waarover de Hoge Raad zich in mei heeft uitgesproken.' Kortom: wordt (ook) wat Overduin betreft vervolgd.

Ik ga afronden. Dat ik niet blij ben met de hele gang van zaken in het box 3-dossier is duidelijk. De keuze om in strijd met het EVRM geheven belasting op formele gronden (want geen bezwaar) en/of budgettaire overwegingen ('kost te duur') niet terug te geven, acht ik beschamend in een rechtsstaat. De keuze voor het uiteindelijk in gezamenlijk overleg opstarten van proefprocedures werd daarom onvermijdelijk, al lijken we wat de uitvoering daarvan (nog) niet helemaal op één lijn te zitten. Het had natuurlijk allemaal niet zover hoeven te komen als we het hele systeem van box 3 niet zo gruwelijk uit de klauwen hadden laten lopen. Het wordt tijd voor een heel nieuw systeem om vermogen en vermogensinkomsten te belasten. Al heb ik daarover nu al een beetje buikpijn.